

MINISZTERELNÖKI KABINET
KORMÁNYZATI KOMMUNIKÁCIÓS FŐIGAZGATÓ-HELYETTES TITKÁRSÁGA
MÉDIAELEMZŐ OSZTÁLY

**Gyurcsány Ferenc miniszterelnök beszéde
a Konferencia a tudatos pénzügyekért című tanácskozáson
a Magyar Nemzeti Bankban
2008. október 2.**

Tisztelt Főtítkár úr, Elnök úr, Elnök Urak, Hölgyeim és Uraim!

Köszönöm szépen a meghívást és a felkérést egy rövid üdvözlőbeszédre. Élnék azzal a lehetőséggel, amit a moderátor mindjárt az elején felkínált nekünk, azt mondva, hogy a konferencia forgatókönyvét és témáját maga az élet is írja.

Nem akarom megkerülni a pénzügyi tudatosság kérdését, de a legegyszerűbben talán azt mondhatnám, hogy amit az elnök úr mondott, azzal lényegében szó szerint egyetérték. Tehát elég nehéz lenne ma úgy viselkedni, mintha akár a magyar, akár a globális pénzügyi rendszereknek ma nem lennének ennél nagyobb kihívásai és nem fájna jobban a fejünk más problémáktól.

Engedjék meg – és ne tekintsék udvariatlanságnak –, ha a rendelkezésemre bocsátott 10 percben elsősorban ebből a közelítésből induljak ki.

Hadd kezdjem onnan, hogy szerintem nincs igaza azoknak, akik azt mondják, hogy ez a mostani, sok tekintetben globálissá is váló pénzügyi krízis a szociális piacgazdaság halálát fogja jelenteni. Hogy a kommunizmus halála után most van itt a szociális piacgazdaság, leánykori nevén a kapitalizmus halála. Szerintem ez nem igaz. Amit látunk, az a szociális piacgazdaság egymás mellett létező, helyenként versengő társadalmi-gazdasági modelljei közül az egyik jelentős válsága. Hozzáteszem: azt hiszem, hogy messze ható válsága.

Azzal egyetértenék, ha valaki azt mondja, hogy ahogyan a '80-as évek végén a legszélesebb értelemben összedőlt az állami fundamentalizmus politikája, most legalábbis jelentős sérüléseket szenved a piaci fundamentalizmus gazdasági társadalompolitikája. Azt hiszem, ez így már közelebb jár az igazsághoz.

Ha a magam álláspontját kell ebben az ügyben rögzíteni, akkor azt mondanám, hogy én hiszek a piacokban, de mellette bízom az állami szabályozásban és az

állam felügyeleti tevékenységének fontosságában. Hogy használjak egy harmadik állítmányt a „hiszek” és a „bízom” mellett: tudom, hogy siker csak akkor van, ha aktív, hatékony együttműködés van piaci és nem piaci, benne társadalmi és állami intézmények között. Ahogyan nem igaz, hogy az állam önmagában, a piac automatizmusait kiiktatva képes hatékonyan és tisztességesen allokálni a tudást, a képességet, a jövedelmeket, azaz a közjót szolgálni, ugyanúgy nem igaz ennek a fordítottja sem. Nem igaz, hogy a piac önmagában képes ugyanerre.

Azt látom, hogy van egy dolog, amiben nincsen vita: mi a sikeresség, a társadalmi-gazdasági sikeresség feltétele. Ez pedig az, hogy alapvetően a nyitott társadalmakat és a nyitott gazdaságot kell szolgálni. Ez összeköti a szociális piacgazdaságok természetét, függetlenül attól, hogy milyen modellt választanak. Ezt követően pedig már különböző modellek vannak arra vonatkozóan, hogy milyen a társadalmi-gazdasági, ha úgy tetszik a piaci, állami és társadalmi együttműködés formája.

Én úgy látom, egyre több bizonyítékunk van arra, hogy azok a gazdaságok és azok a társadalmak tudnak egyszerre stabilak és versenyképesek lenni, amelyek mindkét irányban kerülnek a szélsőségeket. Azaz elutasítják a piaci fundamentalizmust és elutasítják a bezárkózó, kizárólagosságra törekvő állami fundamentalizmust is.

Mindez eddig, azt hiszem, nem is túlságosan nehéz. Nyilvánvalóan az arányokról van itt szó. Ezt azért tartom fontosnak elmondani Magyarországon, mert azt hiszem, a rendszerváltozás után Magyarországon élt egyfajta illúzió a piaccal kapcsolatosan. És nagyon magunk között szólva él ám egy másik fajta illúzió is. Hiszen jól látjuk, hogy a megkérdezett emberek milyen sokasága tekint vissza – hogy is mondjam – nagyfokú empátiával, mintegy visszavárva a '90-es évek előtti időszakot, azt gondolva, hogy a verseny, a piac magánkezdeményezéseivel szemben az állami gondoskodás dominanciája, az állam által nyújtott védvonalak megerősítése az egyetlen mód arra, hogy egyszerre éljünk stabilitásban, közben pedig nyugodt gyarapodásban.

Mind a kettő fertőző. Hozzáteszem: azt hiszem, az az álláspont, amit mondok, nem túlságosan népszerű. Politikustól épp ezért talán nem is várható el ez a fajta álláspont. De mind a két álláspont egyoldalú képviselése túlságosan sok galibát okoz ahhoz, hogy ne kellene fölemelni a szavunkat ezzel szemben.

Ha viszont így van, akkor a második 5 percben beszéljünk a három szereplő felelősségéről.

Nézzék, mióta politikai tisztséget töltök be – vagy ha úgy tetszik, hivatalban vagyok –, azóta azt látom, hogy itt egy egyenlőtlen küzdelem zajlik. Egyenlőtlen küzdelem a tekintetben, hogy a jelentős befolyással rendelkező üzleti, gazdasági korporációkat hogyan lehet úgy az állami szabályozás körében tartani, hogy

hajlandóak és készek legyenek elismerni az ő saját, közvetlen üzleti érdekeiken túlmutató társadalmi felelősséget is. Ez az egyik legnehezebb kihívás gazdasági, állami szabályozási tekintetben.

A másik oldalon van egy ehhez nagyon hasonló természetű kihívás, ami pedig a választók felől jön. A választók pedig ezzel szemben nagyjából azt igénylik, hogy az éppen aktuális politikai-társadalmi-gazdasági kurzus tekintszen el a hosszú távú perspektíva megmutatásától és az odavezető út konfliktusosságától, és ajánljon azonnali recepteket a rövid távú problémáik megoldására.

Alapvetően e két nyomás alatt él az aktuális politika.

Magyarországon az elmúlt 18 évben időnként nem tudtuk elkerülni sem ezt, sem azt a csábítást. Ugyanakkor csak akkor van tudatosabb pénzügyi magatartás, társadalmi kultúra, ha az e mögött lévő szereplők, az állam és döntően a gazdasági szereplők kiszámíthatóak és hitelesek, megbízhatóan működnek.

Ebben a tekintetben kulcskérdésnek tartom annak a gazdaságpolitikának a folytatását, amelyet az elmúlt években tettünk. Ennek az egyik része a költségvetési egyensúly, a fegyelem, a kiszámíthatóság helyreállítása.

Muszáj önöknek elmondanom, mert rendkívül büszke vagyok arra, hogy 1995 óta Magyarországon nem zártunk olyan költségvetési félévet, mint most a legutolsót, amikor is a költségvetési hiány messze a maastrichti kritérium alatt volt. Arányosan alig volt több, mint 2 százalék. Nem zártunk ilyet. És a rendszerváltozás óta eltelt 18 évben nem terveztünk olyan költségvetést a választások előtti évre, amelyben nem növekszik, hanem csökken a hiány. Jövőre ezt fogjuk tenni. Először nem csábul el egy politika az elmúlt 18 évben a választások előtt. Ebben az értelemben, pusztán költségvetési szempontból egészen biztosan történelmet írunk.

És igaza van Gurria főtitkár úrnak – vele beszélgettünk itt a konferencia előtt –, hogy mi történne Magyarországgal ebben a helyzetben, ha 2006-ban, 2007-ben nem azokat a döntéseket hozzuk, amiket meghoztunk. Mi történne Magyarországon a szűkülő likviditás, növekvő hozamelvárások mellett, ha nem azt látná a világ, hogy Magyarország gazdaságpolitikájában, a költségvetés-politikában újra a megbízhatóság, a kiszámíthatóság és az egyensúlyra való törekvés, sőt az egyensúly megtartásának képessége munkál.

Ebben az értelemben azt gondolom, nagyon jó mindaz, amit megtettünk, és nagyon fontos, hogy ezt folytassuk. Minden olyan törekvést, amely megbízhatóan ebbe az irányba hat – legyen ez új szabályok beépítése a magyar államháztartás jogi szabályozási környezetébe a kiadási plafonoktól másokig, ami értelmes és okos, hozzáteszem: nem egyoldalú és nem voluntarista –, mindig támogatni fogok.

Ami az üzleti szereplőket illeti. Az elnök úr ezen a ponton picit megengedőbb volt, ez a jegybankelnöktől megengedhető. Ugye teljesen világos, hogy abban, ami előállt, a főszerepet alapvetően a nem kellő felelősséget viselő pénzügyi szervezetek, intézmények viselik, vagyis ők okozzák.

De muszáj feltenni ám a kérdést: hol vannak azok a hitelminősítők, akik ezeket a követeléseket az elmúlt időszakban minősítették? Hol vannak? Azok a rating house-ok mit csinálnak? Hol vannak azok a könyvvizsgálók, akik évről évre auditálták ezeket a mérlegeket? Mit mondunk arról a pénzügyi intézményrendszerrel, amely egyébként a bekerülési értékénél magasabban hajlandó volt finanszírozni a lakásvásárlást? Ez nem döntően kontinentális, és különösen nem magyar kérdés. Ez amerikai kérdés.

Picit például azt mondanám, hogy milyen jó, hogy a magyar pénzügyi piac ilyen közepesen fejlett. Merthogy nem estünk bele abba a csapdába, ami egy rendkívül fejlett és rendkívül kompetibil piacon megtörtént. De azért az nem úgy van ám, hogy ez véletlenül történt, kérem szépen. Mert egyik oldalról valakik hazavitték a nyereséget, most pedig odamennek az adófizetőkhez és azt mondják, hogy: Tessék betolni azt a pénzt, ami hiányzik a rendszerből. Ugye azért ez ennek a történetnek a vége?

Itt szerintem nem lehet egyenlő arányban megosztani a felelősséget hitelfeltevő és hitelnyújtó között, finanszírozó és finanszírozott között. És különösen nem azon cégek között, akiket kifejezetten azért tart az intézményrendszer – a pénzügyi felügyeletől a korábban is hivatkozott rating house-okig –, hogy arról tájékoztassanak bennünket, hogy rendben mennek a dolgaink, jó helyre tettük be a pénzünket, jó cég papírjait vásároltuk meg. Ez itt nincsen rendben, kérem szépen. Ezekért az ügyekért szerintem valakiknek felelni kell, és nem lehet azt mondani az adófizetőknek, hogy: Akkor most tessék betolni 700 milliárd dollárt!

Hozzáteszem – és ezen a ponton történetesen egyetértünk az elnök úrral –: miniszterelnökként pár hónapja kezdeményeztem az Európai Unióban, hogy jól látható, hogy a nemzeti felügyeleti szabályozás az nem képes elbírnivaló ezzel a globalizált piaccal. Az Európai Bizottság húzogatta az orrát pár hónappal ezelőtt, hogy ennek nincs itt az ideje. Mit gondolnak, miért húzogatta az orrát a bizottság? Azért, mert nincsen igazunk? Nem, hanem azért, mert bizonyos nemzeti felügyeleti szabályozások nem akarják, hogy belelássanak a lapjaikba. Bizonyos piacok nem akarják, hogy az ő szabályozási, felügyeleti elszigeteltségüket egy átfogóbb európai szabályozással váltsuk fel. Meddig és hány bankbotrányt kell megvárni, hogy tudomásul vegye a világ, hogy ha a piac globális lett, akkor a piac szabályozásának és felügyeletének, intézményrendszerének is alapvetően globálisnak kell lennie? Ha léteznek európai pénz- és tőkepiacok a maguk valamelyest elkülönültségében, akkor kell, hogy létezzenek európai szabályozási hatóságok, sokkal erősebbek, mint amilyenek ma. Sokkal erősebbek.

És szerintem a tisztességes álláspont ebben a helyzetben nem a nemzeti pozíció védelme, hanem a nemzeti szuverenitások összegzése. Ez nem lemondás a nemzeti szuverenitásról, hanem a nemzeti szuverenitások összegzése egy erősebb szuverenitásban. Úgy, hogy Magyarország a korábbi javaslatát meg fogja ismételni.

Befejezésül. Az elnök úrnak abszolút igaza van, én, mint akinek van tanári végzettsége is, rendkívül fontosnak tartom. Most itt bizonytalan talajon járok, mert példákat kellene mondani. Akkor mondok inkább olyan példát, amit tanultam. Fontos, hogy meg tudjuk különböztetni a kétszikűeket az egyszikűektől, az évelőket a nem évelőktől, a fásszárúakat a lágyszárúaktól. De szerintem ma legalább ennyire fontos, hogy valaki tudja, mi a különbség a kötvény és a részvény között, a hitel és a betét között, hogy tudja, mi a különbség a kormány, az országgyűlés és a számvevőszék között.

Azaz ha nem tanítjuk meg intézményesen a feltörekvő generációkat, hogyan használják ezt a világot, hogy értsék, ami körülöttük van – miközben biztosan kiválóak gazdaságföldrajzból és pontosan ismerik Homéroszt, nem ezek ellen szólok, mielőtt még valaki félreértené – de határozottan mernék érvelni a mellett, hogy tudatos, felnőtt, demokratikus jogokkal élni tudó, okosan vásárolni, befektetni tudó és választani tudó polgárok akkor lesznek, ha Homérosz, Arany János és a bibe mellett megtanítjuk nekik azt is, hogy hogyan lehet eligazodni ebben a világban.

Köszönöm szépen, hogy meghallgattak.